

A KÖRÖSI KÉZIRAT KÉZIRAT VÉGI FEJEZETEK

SIKERÜNK VOLT

Körbe raktuk a székeket. Azokat tele ülték a diákok és a tanárok, meg más érdeklődők, a városból. *Szenczi Árpád*, a dékán okos bevezetőt mondott, méltatta a könyvet, izgalmas volt hallani, ahogy azonosította a könyv hőseit a mai kollégával, szóval, hogy a könyvbéli szereplő mennyire azonos a ma is tanító tanárral. Volt tanítványom pedig, *Méhesné Szondy Csilla* jól kérdezett, mi meg évődünk is egymással, ahogy szoktunk, Kósa Vilma meg én, úgy hogy jól elszórakoztattuk a nagyérdeműt, jó két órán keresztül.

Nagykörösön, ahol ültünk, a fiatalok körében, „kettecskén”, ősz frizurával, tele ráncsal, de amúgy frissen, akár sztárokra is érezhettük volna magunkat, oly igen lehetett érezni a rokonszenvet, a szeretetet, s végig az érdeklődést. Mert mi is érdekelné a huszonvalahány éves, a lányokat főként, mint az: miként lehetett hatvankét évet leélni egymással két embernek, anélkül, hogy meg ne ölték volna egymást. Hogy az a puha diktatúra milyen volt, s miféle alkotások születtek közben, s a többi szakmai kérdés, mind, amiről szó esik a könyvben, most bizony háttérbe szorult.

Hogy éltünk, ez izgatott mindenkit. Az ősz haj, s a ránc az arcon, szóval a kor, ez hitelesítette a könyvet, a *Történet pedig-et*, meg minket, a könyv hőseit. Mondhatni, ettől lettünk elfogadottak.

A könyv elején és végén ott a fotóm, az egykori, meg a mostani.

– Nahát, hogy a tanár úr mennyivel jobb képű most, mint harmincnyolc éves korában! – mondták a lányok, a tanítványaim, akik a színjátzóim is, mosolyogva, kedvesen, nem minden pimaszság nélkül.

HA NEM ILYEN CSALÁDBAN ÉLEK, KI TUDJA?

– Neked Apa – máskor az Anya is bele foglaltatik a megszólításba – fontosabbak a barátaid meg a tanítványaid, mint mi – mondja néha a lányom, szemrehányással a hangjában.

Noha a megállapítást igaznak nem érzem, tiltakozni is alig tudok, mivel időt tényleg sokat áldozok az említettekre, s úgy tűnik, hogy a családi együttléthez képest többet vagyok a barátaimmal a kuckóban és kirándulásokon, s a tanítványokkal a színpadi kiszállásokon, hétvégeken, itthon és külföldön. S amit a számítógép mellett töltök szerkesztéssel, meghívók írásával, e-mail-ezéssel, események szervezésével, az sem kevés.

Reggelente, míg isszuk a kávékat, s számba vesszük a teendőinket, ha nincs semmi bajunk, s békésen üldögélünk, kedvtelve megemlíjtük, hogy azért jó nekünk, mert bár érezzük az eltűnt idő nyomát, de azért komolyabb bajunk nincs, tudunk dolgozni, nem szorulunk a gyerekeinkre, sőt, a leszámazottainknak segíteni is tudunk, ha szükségeltetik. S ha éppen nem bosszantottak fel valamivel, örömmel állapítjuk meg, hogy a két gyerek igazán szép egzisztenciát épített ki, s hogy az ő gyerekeik, a mi három unokánk is – mind a hárman párban – szépen boldogul. Ilyenkor szoktunk elérzékenyülni, amikor az unokák említődnek fel, mert akkor rögtön képbe kerülnek a dédunokák, s a feleségem, Kósa Vilma – egyébként is nagy gyermekbolond – rögtön zengedezni kezd róluk. Egyébként, most hogy írom ezt a szöveget, most is kint van Nagykovács-

ban, hogy segítsen Zsófi unokánknak, hiszen ott két kicsi gyerek, Levente és Gergő igényli a szeretetet, azaz hogy Vilka mama játsszon velük, s naná, hogy játszik. Mert még bír játszani.

Játszottunk a másik két kicsivel is, Adrissal és Pankával, akik mind mostanáig egy házban laktak velünk, a valamikori Kuckóban, amit grátisz engedtünk át nekik, hogy segítsük a fiúunokánk családalapítását. (Most költöztek nagyobb lakásba, hogy nőnek a gyerekek.) A legnagyobb dédunokákkal már csak beszélgetni tudunk, Gáspár és Flóra kamaszok... Egy biztos, mind a hatan egészségesek, okosak és szépek.

Jól érzem magam a családban, a családtagjaimmal, én szeretem őket, ők is szeretnek. A két éves Gergő az előbb rikoltozott bele a telefonba; látni szeretné a papáját. Megyek is ki, a feleségem már úgyis kint van.

Szép öregkor a mienk. Hálásak lehetünk, s azok is vagyunk, hogy ez megadatik nekünk.

TÁVOZOM, DE NEM ANGOLOSAN – HATÁROZTAM EL MAGAMBAN

Miután elhatároztam, hogy befejezem a tanítást, megbeszéltem rögvest magammal, hogy csak úgy, angolosan, én el nem távozom a főiskoláról, bemutatom azt a színjátékot, melynek rendezésén becses személyem az utóbbi hónapokban munkálkodott. Aztán meglepetés gyanánt feltálatom a hallgatóimnak, meg azoknak, akik egyáltalán eljönnek erre az alkalomra, az egyik önálló estemnek, a *Különbékének* egy részletét, szere-

tem a memóriámat vers, próza gyakorlásával is ébren tartani, s még inkább szeretem a már tudott szöveget hangosan, közönség előtt elmondani. Nevezhetjük ezt közléskényszernek is, de pedagógiai szenvedélynek is: muszáj átadnom azt, amit tudok. S készülök még valamire: óhajtának tartani egy búcsúbeszédet, cseppet sem ünnepélyesen, meghatódva és fennköltén, némileg és inkább szóragoztató modorban, felemlegetvén azokat a főiskolai történeteket, melyek magamat is üdítették annak idején, és máig is derítenek, ha rájuk gondolok. Elmondtam Szenczi Árpádnak, mint képzelem el a búcsúműsort. Ő mindennel egyetértett, s megállapodtunk az időpontban is. Az utolsó tanítási nap délelőttjére tesszük a nekem nagy eseményt, amikor tanítás már nincs, vizsga még nincs, a végzősök is elköszönnek, s ahogy én elhagyom a termet, más már nem történik, mint hogy a hallgatók és tanárok ünnepi istentiszteletre vonulnak. Az én fellépésemre meg a színpadosaim bemutatkozására a tíz órás kezdés ugyan nem túl ideális, de mit tegyünk, ennél jobb megoldás nincs, ezt kell szeretnünk.

Apropó, Árpád. A huszonhárom évet, mondhatni, vele éltem végig. Hol igazgató volt, hol tanszékvezető, hol helyettes, hol ösztöndíjas, psd-t szerző doktorjelölt, majd doktor. Most meg dékán. Becsültem az ambíciójáért, s hogy híve volt a reformpedagógiáknak, s hogy bennem mindig szövetségést látott. Meleg barna szeme megnyugtató.

Egyébként hozzá, a szobájába mindig benyithattam, kérdéseimre barátián, tehát őszintén válaszolt, s ha gondban voltam, segített. Tiszteletbeli elnökséget szavaztatott meg számomra a nagykőrösi Karácsony Sándor Társaságban, támogatta a könyveim kiadását és véleményezte is, mindig volt jó szava a bemutatóink után, s ha úgy érezte, sérelem ér a főiskolán, mellém állt.

ÍGY KELL TUDNI BÚCSÚZNI – ÁLLAPÍTOTTAM MEG, MIUTÁN ZÚGOTT A TAPS, S KÖNNYBE LÁBADTAK A SZEMEK

Ez a meglehetősen magabiztos, mondhatjuk, nagyképű kijelentés nem fogalmazódhatott volna meg bennem, ha nem érzem magam is, hogy ennek a búcsúelőadásnak éppen ilyennek kellett lennie. Pláne, miután megláttam a feleségem elismerő, meghatódó tekintetét – ő aztán nem arról ismert, hogy en-

gem úton-útfélen dicsérget – s a kuckós titkárunk intését, hogy ez igen, s meghallgattam Szenczi Árpád szép szavú köszöntését, amely nem volt mentes bizonyos megrendültségtől, s még kihívták mellém Kósa Vilmát is, a hitvest – mekkora tapsot kapott és milyen virágcsokrot! –, s aztán jöttek a könnyes szemű hallgatók, jöttek a tanítványaim, a színpadosok, a színpadosaim: ezek után nem kételkedhettem. Ez a búcsú jól sikerült. Már, ha búcsú sikerülhet egyáltalán jól!

Képzeld el kedves olvasó, ez a dél-előtti szeánsz úgy kezdődött, hogy elkezdtem csevegni, mint a hivatásosok a stend-up pódiumon, s derült, kacagott a jó nép egy félórán keresztül, amíg meséltem az elmúlt évek mulatságos történeteit. Hogy mit mondtam, nem tudnám elmesélni, vázlat volt csak az agyamban, a szöveget rögtönöztem, s én, aki nem vagyok jó viccmesélő, most hoztam egyik poént a másik után. Tudatosan kezdtem ekként, jelezni akartam, lehet búcsúzni derűvel, nevetve is, történetesen, ha a búcsú nem drámai és nem végleges.

Ezután következett a színpad előadása, a *Megyék hídón által*, a régi Pont, pont, vesszőcskének egy újabb változata, ezen dolgoztunk az utóbbi időben hézagos próbákkal. Az üzenetemet, amit közvetíteni akartam a jelenlévőknek: hogy miféle lesz az új nemzedék, az jelesül rajtuk múlik, leendő pedagógusokon, leendő szülőkön.

Akik partnereim voltak, akikkel nem volt könnyű dolgozni, akik közül többen a szöveget még az előadás napján sem tudták, de akiknek köszönöm, hogy kellő empátiával asszisztáltak nekem, nos, ők: *Czékmány Szandra, Dudás Zsolt, Endreffy Kornélia, Eperjesi Ibolya, Horváth Tünde, Kolozsvári Anna, Kocsó Tamás, Nagy Brigitta, Sipos Hanna Noémi és Szilágyi Katalin*.

Az utolsó félórában ketten maradtunk a színen: Hargita Péter a zongoránál s én a pódiumon. Hogy itt mi történt, elmondani nem lehet. De nekem úgy tetszik, hogy varázslat.

S hogy ez megeshetett, kellett a zongoraművész és az előadóművész ihletettsége, de kellett az ide illő mondandó, Chopin zenéje és az irodalmi szövegek, Szabó Lőrinc és Márai Sándor, s kellett a közönség, amely nem rejtette véka-

alá, hogy szereti az előadóit, s kellett a színjátszóim, akik nem titkolták, hogy lelkesednek a mesterükért, és sajnálják, hogy nem dolgozhatnak vele többé.

MÁRAI SÁNDOR SZÖVEGE HANGZOTT EL A VÉGÉN

Utolsó leheletemmel is köszönöm a sorsnak, hogy ember voltam és az értelem egy szikrája világított az én homályos lelkemben is. Láttam a földet, az eget, az évszakot. Megismertem a szerelmet, a valóság töredékeit, a vágyakat és a csalódásokat. A földön éltem és lassan földéreltem. Egy napon meghalok: s ez is milyen csodálatosan rendjén való és egyszerű! Történhetett velem más, jobb, nagyszerűbb? Nem történhetett. Megélttem a legtöbbet és a legnagyobbat, az emberi sorsot. Más és jobb nem is történhetett velem.

MÉG FELTESZEM A KÉRDÉST: MI VÉGRE SZÜLETTEM

Mire hát? Hogy a valóságot, melyet a magam élményvilágában megszínésítettem vagy éppen lecsupaszítottam, hibátlan mondatokba foglaljam, vagy, hogy megfelelő öniróniával megjelenítessem magamat a naplójegyzeteimben, és kedvező színben ábrázoljam azokat, akiket szeretek? Hogy örömet leljem egy-egy szépre sikeredett, a valóságot lebegtetni képes mondatban?

Miért? Mért (volt) fontos a pontos fogalmazás, a valóság többnyire fogalmi szinten való rögzítése?

Mindenkoron üzenetet közvetítem. Akkor is, amikor írtam. Önéletrajzi regényt, naplót, szövegelemzést, esszét, bármit. Én mindig postás voltam. Úgy tetszik énnekem, hogy erre születtem, vagy ezért születtem.

És rájövök, hogy nemcsak akkor közvetítettem, mikor írtam, akkor is, mikor tanítottam, mikor rendeztem, mikor előadóművészként pódiumra álltam.

Ha majd megkérdezi Szent Péter, mit csináltál te a földön fiam, mi más válaszolhatnék: Közvetítettem Uram. Olyan igéket, melyekről meg voltam győződve, hogy igazak.